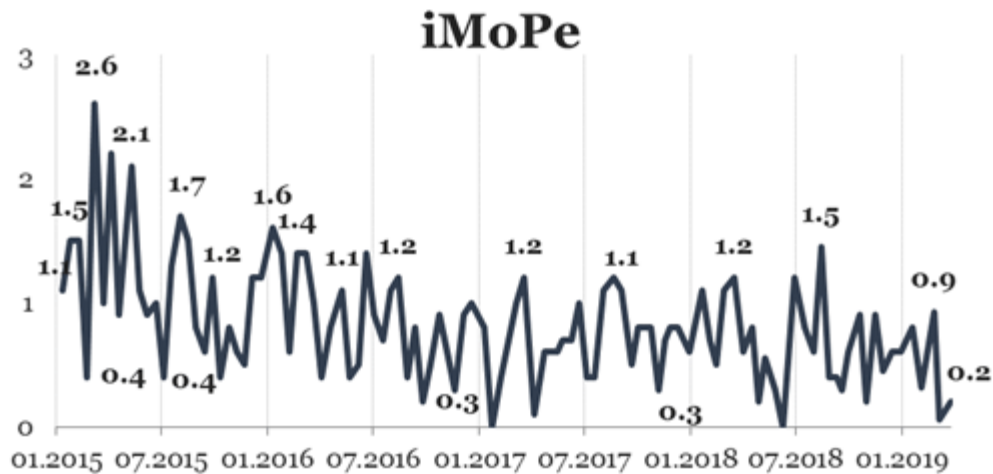

iMoRe №105. Крок назад у боротьбі з корупцією та реформи у медицині

Індекс моніторингу реформ (iMoRe) склав +0,2 бала за період з 25 лютого по 10 березня з можливих значень від -5,0 до +5,0. В попередньому раунді індекс дорівнював +0,1 бал.

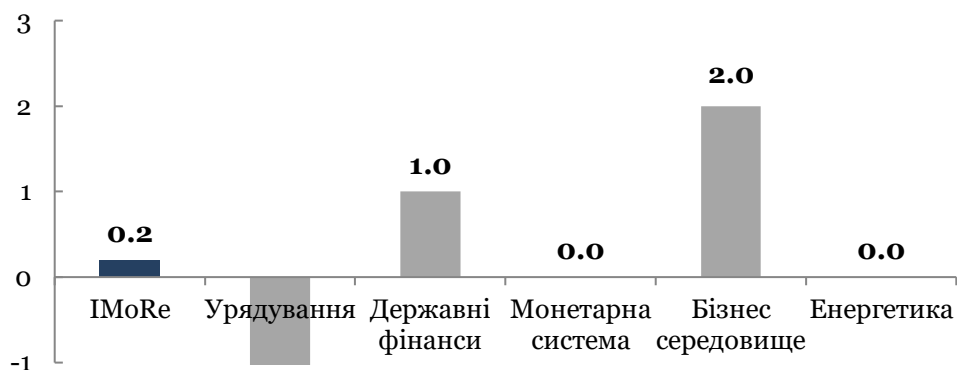
У цьому раунді була зафіксована антиреформа - скасовано кримінальну відповідальність за незаконне збагачення. Також серед ключових подій раунду - скасування регулювання цін на медичні вироби, запровадження електронних рецептів для реімбурсації ліків.

Графік 1. Динаміка Індексу моніторингу реформ

iMoRe може приймати значення від -5 до +5,

Графік 2. Значення iMoRe та його компонентів у поточному раунді оцінювання

Події раунду

Конституційний Суд визнав неконституційною статтю Кримінального кодексу про незаконне збагачення, - 3,0 бала

Запровадженню кримінальної відповідальності за незаконне збагачення в Україні передувала низка подій. У 2003 Україна підписала та у 2006 ратифікувала [конвенцію ООН проти корупції](#). У 2010 документ набрав чинності.

В цьому документі *умисне незаконне збагачення визначено як значне збільшення активів державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може раціонально обґрунтувати.*

Конвенція каже, що Держави-учасниці повинні розглянути можливість визнати умисне незаконне збагачення злочином, якщо це не суперечить їхній конституції та принципам правової системи.

Кримінальна відповідальність за незаконне збагачення існує у [45 країнах](#). Зокрема, у Литві, Киргизстані, Молдові та ін.

В Україні кримінальна відповідальність за незаконне збагачення була запроваджена у 2011 році. Верховна рада декілька разів коригувала відповідну статтю Кримінального кодексу (368-2). У [Меморандумі з МВФ 2014 року](#) Україна взяла на себе зобов'язання привести норму про незаконне збагачення у відповідність до міжнародних рекомендацій ([1](#), [2](#)). Нова редакція статті з'явилася за декілька місяців.

У ній ([2014](#)) незаконне збагачення було визначено як *набуття у власність майна, вартість якого значно перевищує доходи особи, отримані із законних джерел*. Ця норма повинна застосовуватися до осіб, які уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

У [2015](#) законодавці знов уточнили формулювання та визначили незаконне збагачення як *набуття у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами*.

У грудні 2017 група з 59 народних депутатів звернулася до Конституційного суду з конституційним [поданням](#), в якому стверджується, що частина 1 статті 368-2 Кримінального кодексу (КК) суперечить низці конституційних принципів. У лютому 2019 Конституційний Суд ухвалив [Рішення](#), яким визнав, що стаття КК про незаконне збагачення є такою, що не відповідає Конституції України.

У [поданні](#) Народних депутатів указано, що кримінальна відповідальність за незаконне збагачення суперечить таким конституційним принципам: захист від самозвинувачення, презумпція невинуватості, право на справедливий судовий розгляд і рівність сторін, принцип законності, принцип «non bis in idem» [особа не може бути притягнута до юридичної відповідальності двічі за одне й те саме правопорушення - ред.] і принцип відсутності зворотної сили в часі.

Проте, згідно з аналізом цих аргументів, який зробила [Консультативна місія ЄС в Україні](#), стаття 368-2 КК сумісна з нормами Конституції. Зокрема, вона

- не порушує презумпцію невинуватості,
- не впливає негативним чином на гарантії справедливого судового розгляду,
- сумісна з принципом неприпустимості зворотної дії та ін.

Конституційний суд України не погодився з цими аргументами та визнав норму неконституційною.

Всього в НАБУ і САП розслідували 65 кримінальних проваджень щодо незаконного збагачення, проте [жодного підозрюваного](#) не було притягнуто до відповідальності. Після рішення Конституційного суду усі справи, які розслідували НАБУ та САП, [були закриті](#), а 4 справи, які вже були передані до суду, будуть закриті на найближчих засіданнях.

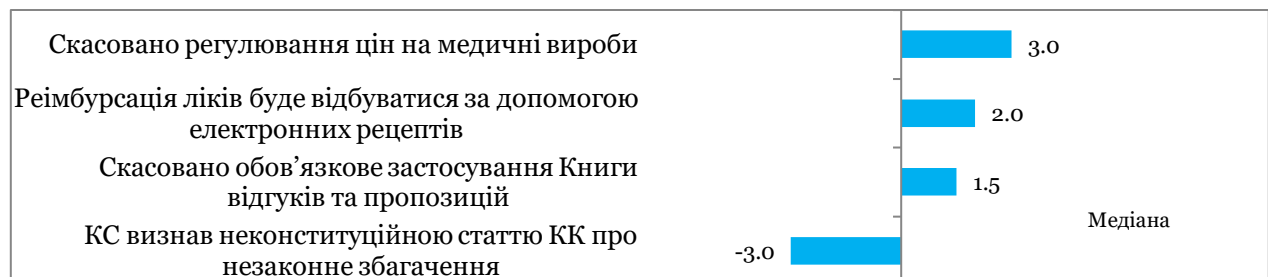
Коментар експерта

"Секретаріат організації Transparency International спільно з відділенням в Україні вважають, що таке рішення Конституційного Суду порушує міжнародні зобов'язання України, значно послаблює антикорупційні зусилля країни, автоматично закриває 65 розслідувань та має прямий вплив на 4 справи проти високопосадовців, що вже перебувають у суді.

Рішення Конституційного суду є обов'язковим, остаточним і не може бути оскаржене. Transparency International Україна проаналізувала статтю 368-2 та рішення суду і [довела](#), що стаття насправді не поклала тягар доведення невинуватості на особу. Тягар доведення лежить на стороні обвинувачення. Ця норма не зобов'язувала державного службовця доводити правомірність набутих статків, але надавала звинуваченим особам можливість підтвердити їхнє законне джерело."

Олександр Калітенко, Transparency International

Графік 3. Події, що визначали значення індексу, оцінка події є сумою її оцінок за напрямками, тому вона може перевищувати +5, або бути меншою за -5

2. Скасовано регулювання цін на медичні вироби, +3,0 бала

За [інформацією МОЗу](#), під час закупівлі медичних виробів та обладнання лікарні часто стикаються з проблемами недостатньої конкуренції на аукціонах. Виробникам було не вигідно брати участь у державних закупівлях, бо максимальна надбавка у 10% не покриває всі витрати на ввезення та розмитнення товарів, витрати на сервісне, гарантійне та післягарантійне обслуговування. Це підштовхувало їх відмовлятися від участі у державних аукціонах, з'являлися передумови для монополії. Реалізація окремих товарів здійснювалася напівлегально.

13 березня 2019 року вступило в дію [рішення Уряду про скасування граничних постачальницько-збутових надбавок на медвироби в розмірі 10%](#). Очікується, що це дозволить розширити асортимент іноземних медвиробів, посилити конкуренцію. В результаті, ціни на медичні матеріали, інструменти, імпланти та обладнання можуть як зрости, так і знизитися. Зрости - бо буде більша націнка, знизитися - через більшу конкуренцію. Однак, це дозволить лікарням закуповувати необхідне обладнання та медикаменти.

Коментар Державного органу

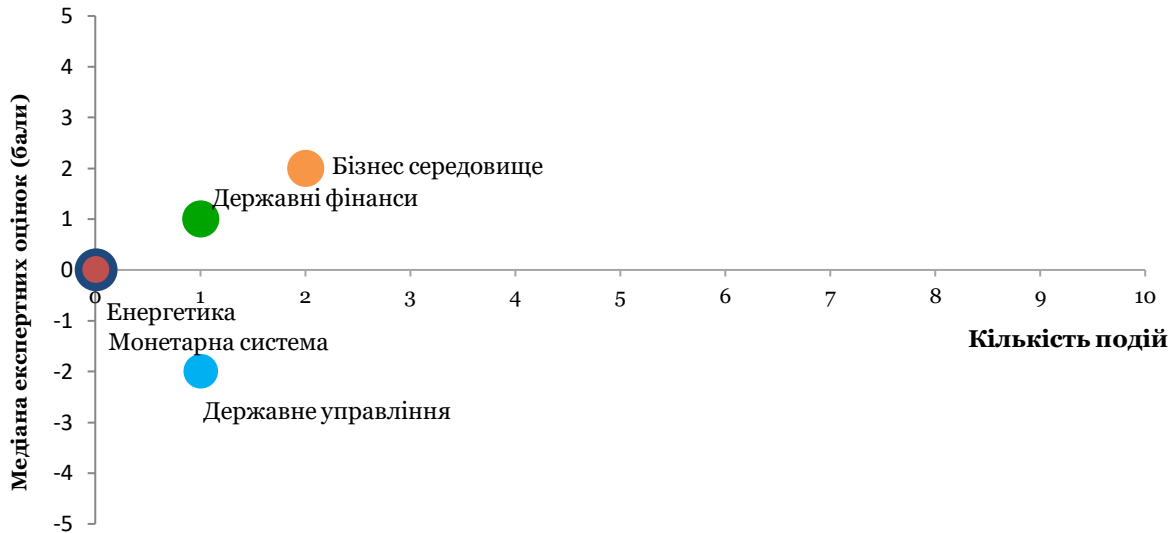
“Вплив цього рішення на ціни та асортимент ринку медичних виробів МОЗ України оцінюватиме протягом 2019 року. На початку 2020 року результати моніторингу будуть представлені Уряду. На основі результатів Кабмін прийматиме рішення щодо доцільності подальшого регулювання цін на медвироби в Україні і вибору механізмів, які держава застосуватиме для цього.”

Міністерство охорони здоров'я України

Таблиця 1. Оцінки всіх подій та прогресу реформ за напрямками

Державне управління	-2.0
КС визнав неконституційною статтю КК про незаконне збагачення	-3.0
Державні фінанси	+1.0
Реімбурсація ліків буде відбуватися за допомогою електронних рецептів	+2.0
Монетарна система	0.0
Бізнес середовище	+2.0
Скасовано регулювання цін на медичні вироби	+3.0
Скасовано обов'язкове застосування Книги відгуків та пропозицій	+1.5
Енергетика	0.0

Графік 4. Значення окремих компонентів Індексу та кількість подій

(Див. графіки та таблиці на сайті http://imorevox.in.ua/?page_id=577, http://imorevox.in.ua/list_rounds.php)

Довідкова інформація: Індекс Моніторингу Реформ (iMoPe) VoxUkraine призначений надавати комплексну оцінку зусиллям влади України зі впровадження економічних реформ. Індекс базується на експертних оцінках змін у регуляторному середовищі за п'ятьма напрямками:

1. Державне управління
2. Державні фінанси
3. Монетарна система
4. Бізнес середовище
5. Енергетика

Детальніше про Індекс та методологію розрахунку можна дізнатись на сайті imorevox.org.

VoxUkraine - це ініціатива, створена групою міжнародних та вітчизняних економістів, присвячена реформам та економічному розвитку України. Цілями VoxUkraine є поширення науково обґрунтованого аналізу та коментарів щодо економічних та суспільно-політичних подій в Україні, підвищення рівня дискусії та формулювання системного підходу до реформ, а також інтеграція України в світову мережу економістів та діячів, відповідальних за економічну політику.